

KUOPIO

Kouluun sitouttamisen portaat ja kouluun sitouttamisen malli

Käsikirja

Luokat	Tähän mennessä kertynyt poissaolojen prosenttimäärä tunteina							
	syys-loma 10 %	syys-loma 20 %	joulu-loma 10 %	joulu-loma 20 %	talvi-loma 10 %	talvi-loma 20 %	kesä-loma 10 %	kesä-loma 20 %
1.-2.	20	40	37	74	55	110	80	160
3.-4.	22	44	40	80	61	122	87	174
5.-6.	23	46	44	88	66	132	95	190
7.-8.	27	54	51	102	77	154	110	220
9.	28	56	53	106	79	158	114	228

Sisällys

Kouluun sitouttamisen portaat ja kouluun sitouttamisen malli	0
Käsikirja	0
Johdanto	2
Jokainen koulupäivä on tärkeä - ennaltaehkäisevä työ	3
Kohtaamisen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen	3
Vahva yleinen tuki	3
Kodin ja koulun välinen tiivis yhteistyö	4
Suunnitelmallinen ryhmäytymisen tukeminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen ...	4
Läsnäolojen säännöllinen seuraaminen, poissaolojen tilastointi	5
Turvallinen oppimisympäristö, kiusaamiseen ja syrjintään välitön puuttuminen	5
Yhteisöllinen opiskeluhoolto	6
Poissaolomäärät – prosentit ja tunnit	6
Puheeksi ottaminen - poissaoloja 5-10%	7
Keskustelu oppilaan kanssa	7
Keskustelu huoltajan kanssa	8
Oppimisen ja koulunkäynnin tuen selvittäminen	8
Tarvittaessa yksilökohtainen opiskeluhooltoryhmä	9
Selvittäen ja tukien - poissaoloja 10–20 %	9
Tiivis yhteistyö huoltajien kanssa	9
Koulunkäynnin pedagoginen suunnittelu	10
Yksilökohtainen opiskeluhooltoryhmä	10
Tapaaminen tarpeellisten toimijoiden kesken, tukitoimien tarkastelu	11
Sairaalakoulun konsultaatio	12
Tarvittaessa lastensuojeluilmoitus huoleen perustuen	12
Tiivis tuki - poissaoloja yli 20 %	13
Sairaalakoulun konsultaatio	13
Yksilökohtaisen opiskeluhooltoryhmän seurantapalaverit	13
Lastensuojeluilmoitus huoleen perustuen	13
Erityiset opetusjärjestelyt	13
Koulun, sosiaalihuollon ja terveydenhuollon arvio oppilaan kokonaistilanteesta	14
Kohti kouluun kiinnittymistä, asteittain saavutettavat tavoitteet	14
Kyselyitä oppilaille ja huoltajille	16

Johdanto

Pitkittynyt poissaolo koulusta on usein oire jostakin oppilaan kehitystä vaarantavasta tekijästä. Poissaolon taustasyynä voivat olla esimerkiksi oppilaan oppimiseen, fyysiseen tai psyykkiseen terveyteen, koulun toimintaan, kavereihin tai kodin ja vanhemmuuden haasteisiin liittyvät asiat. Kroonistessaan poissaolot vaarantavan oppilaan mahdollisuuksia suoriutua oppivelvollisuudesta ja syrjäyttävät jatko-opinnoista.

Kouluun sitouttamisen portaikon, eli läsnäolomallin tavoitteena on ennaltaehkäistä ja vähentää poissaoloja ja luoda myönteistä toimintakulttuuria kouluissa. Kouluun sitouttamisen portaikko -mallia kokeiltiin lukuvuosien 2021–2022 ja 2022-2023 aikana Kuopiossa Puijonsarven ja Neulamäen kouluilla, joissa molemmissa työskenteli OKM:n hankerahoituksella palkatut koulu yhteisötyöntekijät, Riia Iivarinen ja Lotta Turunen. Koulu yhteisötyöntekijät ovat laatineet mallin yhdessä koulujen rehtoreiden sekä sairaalakoulun konsultoivan erityisopettajan kanssa. Malli otettiin käyttöön marraskuussa 2021 ja sitä kehitettiin kesä-elokuussa 2022 sekä touko-kesäkuussa 2023 opettajilta saadun palautteen ja Opetus- ja kulttuuriministeriön antamien suositusten perusteella. Poissaoloihin liittyvä toimintamalli kytketään osaksi koulun toiminnan kokonaisuutta ja sen jatkuva seuranta ja kehittäminen tulee olla selkeästi osa laadunhallintaa.

1.8.2023 lähtien tulee voimaan perusopetuslain muutos POL 26§. Sen mukaan: Opetuksen järjestäjän tulee ennaltaehkäistä perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja sekä seurata ja puuttua niihin suunnitelmallisesti. Opetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Tämä malli on apuna uuden lakimuutoksen sekä perusopetussuunnitelman päivityksen mukaisesti toimimiselle.

Jokainen koulupäivä on tärkeä - ennaltaehkäisevä työ

Kohtaamisen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

Oppilas saa voimaannuttavia kokemuksia koulun myönteisestä, kannustavasta vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä. Positiivinen, vahvuuksia vahvistava empaattinen puhe kannattelee koko kouluyhteisöä.

Huomaa pienetkin hyvät asiat sekä kehitysaskeleet ja kerro niistä oppilaalle. Muista erityisesti positiiviset Wilma-merkinnät, kun tunnilla on tullut onnistumisia tehtävissä, pari- tai ryhmätyöskentelyssä tai vaikka muille työrauhan mahdollistamisessa. Kiinnitä oppilaan käytöksessä ja toiminnassa huomio siihen, minkä toivottaisiin lisääntyvän. Näin luodaan positiivisen toiminnan kierre. Voit myös pohtia seuraavia asioita ja tuoda huomioitasi esiin oppilaalle:

- Mitä sellaista oppilas tekee, jonka haluaisit jatkuvan?
- Missä oppilas on hyvä?
- Mitä erityisiä mielenkiinnon kohteita, lahjoja tai harrastuksia oppilaalla on ja kuinka niillä voisi olla positiivinen vaikutus koulutyöhön ja koulussa viihtymiseen?

Kokemus osallisuudesta ja yhteenkuuluvuudesta on yksi ihmisen kolmesta psykologisesta perustarpeesta. Kokiessaan osallisuutta on helpompi luottaa, arvostaa ja kunnioittaa muita ihmisiä, sitoutua yhteisiin sääntöihin ja auttaa muita. Oppilaan kiinnittymistä kouluun tukevat mahdollisuudet vaikuttaa ja tehdä valintoja sekä tunne siitä, että pärjää ja tulee hyväksytyksi omana itsenään.

Positiiviset suhteet koulussa ovat suuri osa kouluviihtyvyyttä. Koulun aikuisten on huolehdittava siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Vahva yleinen tuki

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä. Jos vahva yleinen tuki ei riitä, oppilaan tulee saada tehostettua tukea.

Kodin ja koulun välinen tiivis yhteistyö

Lapsi tarvitsee sekä kodin että koulun kannustusta ja ohjausta. Huoltajien mukana olo koulun ja opiskeluhuollon kanssa tehtävässä yhteistyössä on välttämätöntä, koska he ensisijaisesti vastaavat oppilaan kasvatuksesta ja tuntevat hänet parhaiten. Varhain aloitettu toimiva, avoin yhteistyö kodin kanssa auttaa lähestymään ja käsittelemään haastaviakin tilanteita myöhemmin. Koulun tehtävänä on olla kotiin yhteydessä heti huolen herätessä, ensisijaisesti yhteyttä ottaa luokanopettaja tai luokanohjaaja. Poissaoloseurannan pelisäännöt toimivat työkaluna opettajille ja sitä kautta kasvatuksen tukena kodeille. Yhteisten pelisääntöjen avulla esimerkiksi oppilaiden poissaoloihin voidaan puuttua mahdollisimman yhtenäisesti.

Koulu pitää yllä ja pyrkii kehittämään aktiivisesti yhteistyötä kotien kanssa. Koulun tehtävä on tiedottaa omasta toiminnastaan riittävän monipuolisesti ja usein. Vanhemmilla on mahdollisuus aina halutessaan ottaa yhteyttä kouluun. Koulu-, luokka- ja oppilaskohtaisesti pyritään löytämään toimivimmat yhteistyömuodot kotien kanssa.

Käytännön yhteistyömuotoja ovat esimerkiksi:

- avoimet ovet ja vanhempainillat
- vanhempainyhdistykset
- juhlat ja muut tapahtumat
- Wilma-viestit ja tiedotteet

Suunnitelmallinen ryhmäytymisen tukeminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen

Säännöllisellä ryhmäyttämällä tutustutaan ja harjoitellaan samalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Tärkeää on, että ryhmäyttäminen on säännöllistä ja suunnitelmallista koko lukuvuoden ajan tapahtuvaa toimintaa. Erityistä huomiota ryhmäyttämiseen on kiinnitettävä nivelvaiheissa ja jokaisen lukuvuoden alussa. Kun jokaisella oppilaalla on hyvä ja turvallinen olla omassa luokassa, hyvinvointi kasvaa ja poissaolot vähenevät. Ryhmäyttämiseen on hyvä tehdä lukuvuosittainen suunnitelma ja tarkastella lukuvuoden aikana käytäviä teemoja sen mukaan, miten niitä luokista tulee esille. Toisille on esimerkiksi tärkeämpää työrauhaan keskittyvät harjoitteet ja toisille kaveritaitojen opettelemi-

nen. Ryhmäyttämistä ei tarvitse tehdä yksin, vaan pyydä rohkeasti mukaan toinen opettaja, koulunkäynninohjaaja, tukioppilaat, nuorisonohjaaja, kuraattori, terveydenhoitaja tai vaikka kaupungin draamak kasvattaja. Valmiita ryhmäytysharjoitteita löytyy netistä ja kirjallisuudesta paljon. Alla muutama hyödyllinen linkki eri materiaaleihin, joista saa myös vinkkejä siihen, kuinka ryhmäyttämisen voi saada osaksi oppiaineita.

- [Anni Marin, Kiitos Kaveruudelle](#)
- [Johanna Hopia, Draama! -käsikirja](#)

Läsnäolojen säännöllinen seuraaminen, poissaolojen tilastointi

Jokainen koulupäivä on tärkeä ja jokainen poissaolo on poissa oppilaan säännöllisestä koulunkäynnistä. Koulussa poissaolot ja myöhästymiset merkitään Wilmaan mahdollisuuksien mukaan heti jokaisen tunnin alussa. Luokanopettaja tai luokanohjaaja seuraa säännöllisesti oppilaan poissaoloja ja tuntimerkintöjä. Poissaolojen ja muiden tuntimerkintöjen tarkastelussa kiinnitetään huomiota kokonaisuuteen, onko oppilaan poissaolojen tai muiden Wilma-merkintöjen osalta muutoksia aikaisempaan. Huomiota kiinnitetään kaikkiin poissaoloihin riippumatta siitä, onko ne selvitettyjä vai selvittämättömiä. Erityisen huolestuttavaa on, jos poissaolot toistuvat säännöllisesti tietyiltä päiviltä tai tunteilta.

Turvallinen oppimisympäristö, kiusaamiseen ja syrjintään välitön puuttuminen

Kiusatuksi ja loukatuksi tuleminen vaikuttaa merkittävästi oppilaan viihtymiseen ja oppimiseen koulussa. Keskittymällä hyvinvoinnin tukemiseen voidaan ehkäistä myös muita kiusaamiseen liittyviä ilmiöitä kuten syrjintää, häirintää ja vihapuhetta. Tutustu kouluille laadittuun omaan kiusaamiseen puuttumisen ja seuraamisen toimintamalliin sekä määritettyihin vastuuhenkilöihin. Kuitenkin jokaisen vastuulla on puuttua kiusaamistilanteisiin välittömästi sellaista havaittuaan ja vietävä asia eteenpäin. Oppilaita rohkaistaan kertomaan kokemastaan kiusaamisesta aikuiselle.

Yhteisöllinen opiskeluhoito

Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö kuuluu kaikille koulussa työskenteleville. Yksi yhteisöllisen opiskeluhoitoon tehtävistä on tukea läsnäoloa sekä ennaltaehkäistä ja seurata koulussa havaittuja negatiivisia ilmiöitä.

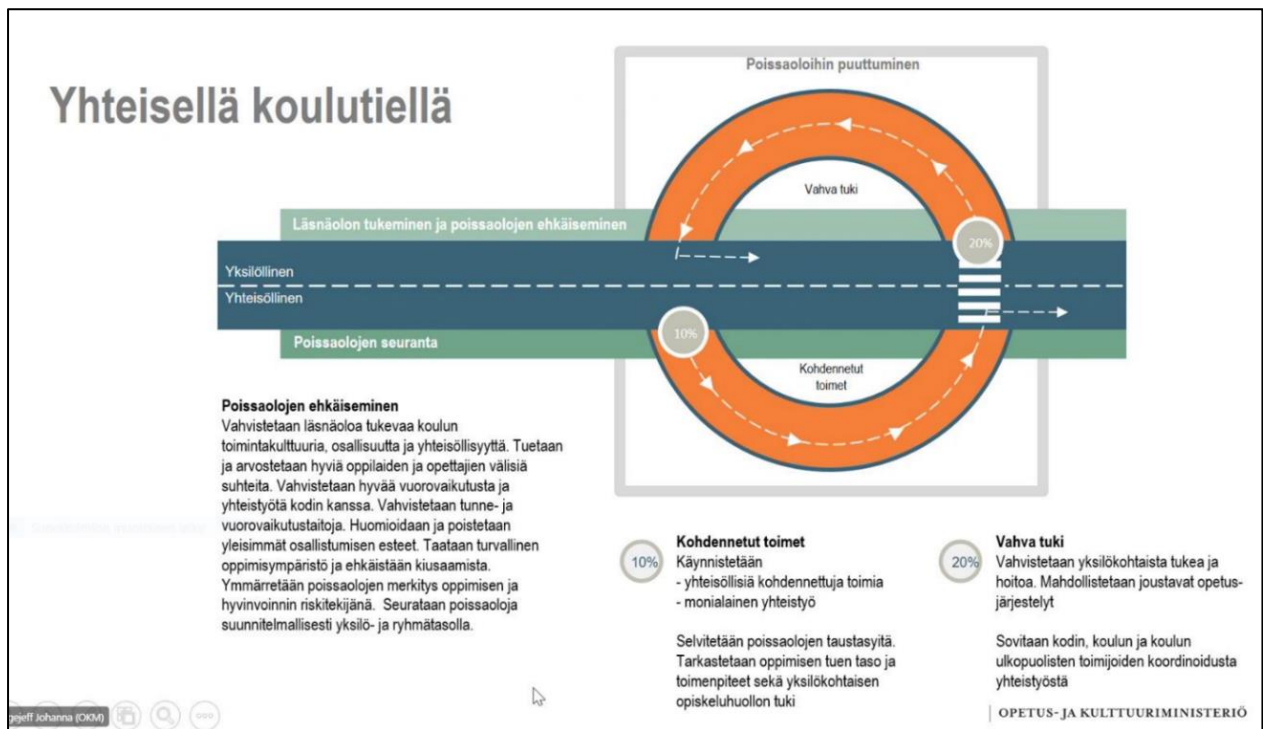
Kuopiossa yhteisölliseen opiskeluhoitotyöhön kuuluu kouluittain toteutettavat ArkiOHR:t. ArkiOHR:ssä käsitellään luokkien vahvuuksia, haasteita ja poissaolomääriä sekä kartoitetaan tuen tarvetta luokille. ArkiOHR tapaamisiin liittyvät luokittain toteutettavat sähköiset kyselyt luokan ilmapöytäkirjasta ja hyvinvoinnista. Luokanopettajalla/luokanohjaajalla on vastuu kyselyn teettämisestä omalle luokalleen.

Poissaolomäärät – prosentit ja tunnit

Poissaolojen aiheuttamat keskeytykset koulunkäynnissä saattavat vaikeuttaa kouluun paluuta. Oppilaan poissaolomääriä tarkastellaan suhteessa oppilaan oppimissuunnitelman mukaiseen tavoitetuntimäärään. Oppilaan poissaoloihin tulee kiinnittää erityistä huomiota, kun poissaolotunteja on kertynyt 10 prosenttia käytyyn lukuvuoden tuntimäärään suhteutettuna. Mikäli poissaoloja on kertynyt jo 20 prosenttia, on ryhdyttävä antamaan tehostettuja tukitoimenpiteitä portaikon mukaisesti. Tavoitetuntimääriä tulee seurata koko lukuvuoden ajan ja poissaoloihin on reagoitava nopeasti sitä mukaa kun poissaolomäärät kasvavat. Tällä pyritään siihen, että valtakunnallisesti koulupoissaoloja seurataan ja niihin reagoidaan yhdenmukaisesti. Alle on laskettu luokka-asteittain suuntaa antavat tuntimäärät.

Luokat	Tähän mennessä kertynyt poissaolojen prosenttimäärä tunteina							
	syys-loma 10 %	syys-loma 20 %	joulu-loma 10 %	joulu-loma 20 %	talvi-loma 10 %	talvi-loma 20 %	kesä-loma 10 %	kesä-loma 20 %
1.-2.	20	40	37	74	55	110	80	160
3.-4.	22	44	40	80	61	122	87	174
5.-6.	23	46	44	88	66	132	95	190
7.-8.	27	54	51	102	77	154	110	220
9.	28	56	53	106	79	158	114	228

OKM:n malli poissaolojen ehkäisemiseksi:

Puheeksi ottaminen - poissaoloja 5-10%

Keskustelu oppilaan kanssa

Kun oppilaalle kertyy poissaoloja, keskustellaan oppilaan ja huoltajan kanssa, mitä oppilaalle ja kotiin kuuluu. Huoli otetaan puheeksi ja kerrotaan syyt, miksi ollaan huolissaan. Wilmaan merkitään poissaolojen puheeksi ottaminen.

Esimerkkikysymyksiä, mitä voit käydä oppilaan kanssa läpi:

- Minkä asioiden haluat jatkuvan koulussa samantyyppisinä?
- Kuka auttaa sinua parhaiten, kun sinulla on jokin ongelma koulussa?
- Mitä sinusta on mukava tehdä, kun et ole koulussa?
- Milloin ongelmia ei koulussa ole? Mikä niissä hetkissä on erilaista? Mitä sinun tai muiden pitää tehdä, että niitä hetkiä olisi enemmän?
- Mitä me voimme tehdä, että koulu olisi mielestäsi mukavampi paikka?
- Onko jotain muuta, mitä olisi hyvä tietää, että voimme auttaa sinua?

Keskustelu huoltajan kanssa

Poissaolojen syiden selvittäminen yhteistyössä huoltajien kanssa on tärkeää heti huolen herättyä. Huoltajan kanssa keskustelusta tulisi sopia etukäteen, keskustelun voi käydä puhelimitse tai kasvotusten. Keskustelun tavoitteena on pohtia kouluun kiinnittymisen mahdollisuudet ja löytää yhteistyössä keinoja läsnäolon tukemiseen.

Esimerkkiaiheita, joita voit käydä huoltajan kanssa läpi, kun lähestyt huoltajaa oppilaan kuulumisia kysyessä:

- Kodin kuulumiset
- Keskustelu poissaoloista ja niiden vaikutuksesta koulunkäyntiin
- Poissaoloaikana koululla tehdyt tehtävät ja niiden suorittamisesta sopiminen siten, ettei oppilaan koulunkäynti vaarantuisi

Esimerkkikysymyksiä, joita voit käydä huoltajan kanssa läpi:

- Missä lapsesi on hyvä?
- Mitä lapsesi tekee mieluiten vapaa-ajalla?
- Kuka auttaa lastasi parhaiten, kun hänellä on jokin ongelma?
- Oletko huomionnut, että lapsellesi on kertynyt poissaoloja x tuntia?
- Mikä on sinun näkemyksesi poissaolojen syistä?
- Missä asioissa lapsellasi on vaikeuksia?
- Millaiset muutokset koulussa auttaisivat lastasi viihtymään koulussa?
- Mitä muuta meidän olisi hyvä tietää, jotta voimme auttaa lastasi koulussa?

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen selvittäminen

Tuen tiimi koordinoi kolmiportaisen tuen suunnittelua, toteutumista ja arviointia koulussa (yleinen, tehostettu ja erityinen tuki). Oppilaan tuen tarvetta ja kohdentumista arvioidaan säännöllisesti lukuvuoden aikana heti tuen tarpeen ilmetessä tai sen muuttuessa.

Tuen tiimin tehtävänä on ohjeistaa ja auttaa esimerkiksi pedagogisissa asiakirjoissa, organisoida oppilaan/luokan tuen ja tukiresurssin (erityisopettaja, resurssiopettaja, koulunkäynninohjaaja) järjestä-

mistä ja vastata oppimisen ja koulunkäynnin tuen konsultaatiosta koulun ulkopuolisille tahoille. Opetus ja oppimisen tuki toteutetaan ensisijaisesti joustavin opetusjärjestelyin ja oppilaita joustavasti ryhmitellen. Lukuvuoden aikana koululla tehdään joustavasti muutoksia, mikäli opetusryhmän tai yksittäisen oppilaan tuen suunnittelu ja toteutus sen vaatii.

Tuen tiimi seuraa koulun tasolla eri tukimuotojen toteutumista ja kohdentamista säännöllisesti lukuvuoden aikana. Tuen tiimi kehittää yhteistyössä koulun käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaille. Tuen tiimi on osana tukemassa samanaikaisopetuksen ja tiimiopettajuuden toteuttamista ja antaa konsultaatiota opettajille säännöllisesti sopivien pedagogisten ratkaisujen toteuttamiseksi opetusryhmälle tai oppilaalle. Koulussa toteutettavan tuen seuranta ja tuen joustava toteuttaminen edellyttää monialaista yhteistyötä yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön kanssa sekä avointa vuoropuhelua koulun johtotiimin välillä.

Tarvittaessa yksilökohtainen opiskeluhuoltoryhmä

Koordinoitu yhteistyö opiskeluhuoltopalveluiden kanssa tukee oppilaan koulunkäyntiä. Opiskeluhuollon työntekijät voivat selvittää koulupoissaolojen syitä ja arvioida myös muiden palveluiden tarvetta sekä oppilaan että huoltajien kanssa. Mikäli oppilaalla on hoitokontakti koulun ulkopuolelle, voidaan pyytää hoitavalta taholta konsultaatiota jo tässä vaiheessa.

Selvittäen ja tukien - poissaoloja 10–20 %

Tiivis yhteistyö huoltajien kanssa

Huoltajan kanssa pidetään matalalla kynnyksellä yhteyttä oppilaan asioissa, jotta kaikki osapuolet ovat ajan tasalla tilanteesta. Mikäli sovitut tukitoimet eivät ole riittäviä, on tieto siirryttävä myös huoltajille ja mietittävä aktiivisesti jatkotoimenpiteitä.

Halutessasi voit pyytää huoltajaa täyttämään SRAS-R –koulupoissaolokyselyn:

http://www.socca.fi/files/7719/Koulupoissaolokysely_-_vanhemmat.pdf

http://www.socca.fi/files/7717/Koulupoissaolokysely_-_arviointiohje.pdf

Koulunkäynnin pedagoginen suunnittelu

Oppilaan kanssa selvitetään hänen vahvuutensa sekä haasteensa ja työskentely aloitetaan niitä lähtökohtia sekä koulukohtaista ohjaussuunnitelmaa hyväksi käyttäen. Kun oppilas pääsee itse vaikuttamaan työskentelytapoihin ja tavoitteisiinsa, niillä on suurempi todennäköisyys toteutua: realistiset omasta itsestä lähtöisin olevat ja tarpeeksi pieniin osiin jaetut tavoitteet pitävät yllä motivaatiota.

Oppilaan vahvuuksia voidaan kartoittaa esimerkiksi erilaisin vahvuustyöskentelyn menetelmin ja keskustelemalla oppilaan kanssa, mikä tukitoimi sopisi hänelle parhaiten. Tuntuimmin avulla selvitetään resurssi, kuka voi olla auttamassa koulutyön suorittamisessa ja ohjaamassa oppilasta. Tällaisia toimijoita voivat olla esimerkiksi luokanopettaja, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, ohjaaja, resurssiopettaja tai koulunuorisotyöntekijä. Pitkäaikaisia tuloksia ei välttämättä näy nopeasti. Kannustamalla, kuuntelemalla ja innostamalla oppilasta päästään paremmin tavoitteisiin.

Perusopetuslain ja opetussuunnitelman mukaisesti voidaan oppilaan koulupäivän rakennetta muuttaa ja lyhentää tilanteen tasaamiseksi sekä eriyttää oppiainesisältöjä yhteistyössä opettajien kanssa. Tarvittaessa voidaan muun muassa muuttaa oppilaan koulupäivän rakennetta ja lyhentää koulupäivää tilanteen tasaamiseksi sekä karsia oppiainesisältöjä yhteistyössä aineenopettajien kanssa. Muita toimia voi olla esimerkiksi toiminnallisuuden lisääminen opinnoissa.

Jos oppilas on ollut pitkään poissa, on hänelle laadittava suunnitelma kouluun palaamisesta. Paluu voi olla asteittainen ja siinä on oltava konkreettisia toimia kouluun palaamisen onnistumiseksi. Toimien on oltava tarpeeksi pieniä, tavoitettavissa olevia asioita, joita tuetaan säännöllisellä seurannalla, tapaamisilla sekä kuulumisten kyselemisellä. Kouluun palaamisen suunnitelma kirjataan kolmiportaisen tuen asiakirjoihin Wilmaan.

Yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmä

Yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmä kootaan erikseen kutakin opiskeluhoollollista asiaa varten. Myös oppilas ja/tai huoltaja voivat pyytää asian oppilaan asioiden käsittelyä ryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä kokoonnutaan miettimään oppilaan tilannetta ja tukitoimien vaikuttavuutta ja tarvittaessa lisäämistä. Yhdessä opiskeluhoitoryhmän kanssa pyritään selvittämään juurisyyt poissaoloille, apuna voi käyttää esimerkiksi oppilaalle teetettävää ISAP (Inventory of School Attendance Problems) - Koulupoissaolojen oireet ja syyt lomake (sopii yli 11-vuotiaille). Linkki lomakkeeseen: <http://www.tuuve.fi/wp-content/uploads/2020/03/Koulupoissaolojen-oireet-ja-syyt-ISAP->

[Versio1.2.pdf](#). Mikäli poissaolojen syy on selkeästi selvillä, ei ISAP –lomakkeen täyttäminen ole välttämätöntä.

Yksilökohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä kootaan moniammatillinen tiimi oppilaan tueksi ja asioiden selvittämiseksi. Mukana voi olla esimerkiksi luokanopettaja tai luokanvalvoja, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, ohjaaja, kuraattori, psykologi, koulu yhteistyöntekijä, nuorisonohjaaja, sosiaalityöntekijä, lastensuojeluyksikön ohjaaja/vastaava yhteyshenkilö sekä huoltaja. Ryhmästä valitaan vastuuhenkilö tai vastuuhenkilöitä, jotka seuraavat läsnäolon lisäämistä ja kutsuu seurantalaverit koolle säännöllisesti, niin pitkään kuin kiinnittyminen koulunkäyntiin on tapahtunut. Seurantalaverit voi kokoontua pienemmällä kokoonpanolla.

Tapaaminen tarpeellisten toimijoiden kesken, tukitoimien tarkastelu

Sovi tapaaminen tarpeellisten toimijoiden kesken. Tarpeellisia toimijoita voivat olla esimerkiksi luokanopettajat, erityisopettaja, kouluterveydenhuollon edustaja tai muu oppilaan kanssa läheisesti työskennellyt työntekijä. Tarkastelkaa oppilaan käytössä olevia tukitoimia ja pohtikaa yhdessä oppilaan kanssa, ovatko tukitoimet riittäviä.

Lähtökohtaisesti oppilas käy koulua normaalin tuntimäärän mukaisesti, mutta koulupäivän ajalle voidaan lisätä taukoja. Oppilaalle voidaan ottaa koulun resurssien mukaan esimerkiksi käyttöön CICO-menetelmä, jolloin oppilasta on vastassa nimetty aikuinen aamulla kouluun tullessa ja iltapäivällä kotiin lähtiessä. Tämä voi auttaa oppilasta kohtaamaan haastavia tilanteita koulussa yhdessä turvallisen aikuisen kanssa. Mikäli CICO-menetelmä ei ole riittävä, voi menetelmää soveltaa CICO+ -menetelmään. CICO+-menetelmään lisätään 3–4 viikoittaista tapaamista CICO-ohjaajan kanssa keskellä koulupäivää. Tapaamisten aikana pyritään vahvistamaan oppilaan toimintakykyä luokassa ja koulun muissa sosiaalisissa tilanteissa. CICO+ -jakson on oltava riittävän pitkä, jotta sen aikana voidaan vahvistaa osaamista ja kehittyvien taitojen pysyvyyttä (n. 8-10vk).

Moniammatillinen yhteistyö on turvaverkko, joka ehkäisee putoamista toimijoiden välistä. Käytä hyväksi Yhdessä aika -monitoimijaista yhteistyömallia yksilökohtaisessa oppilashuollossa. Mallissa koolle voidaan kutsua lähes kaikki moniammatilliseen yhteistyöhön liittyvät tahot (koulun toimijoiden lisäksi kutsuttavissa järjestöt ja seurakunta, perhekeskuksen sosiaali- ja terveystalvet sekä

nuorisopalvelut), joille on varattu tietty aika viikossa. Yhdessä ajan voi kutsua koolle huoltaja, koulun henkilökuntaan kuuluva henkilö tai Yhdessä aika -mallin toimija.

Sairaalakoulun konsultaatio

Sairaalakoulu tarjoaa vaativan erityisen tuen ohjauksen ja konsultaatiopalvelua lasten ja nuorten koulunkäynnin tukemiseksi. Konsultaatiotyön tavoitteena on olla tukemassa lapsen ja nuoren koulunkäyntiä sekä löytää tapauskohtaisesti sopivia koulutyötä tukevia toimintamalleja yhteistyössä oppilaan lähiverkoston ja erityisesti oman koulun kanssa. Konsultoivan työn tavoitteena on myös tukea opettajien ja muiden luokassa työskentelevien aikuisten työtä. [LINKKI: konsultatiivinen erityisopetus](#)

Aloitteen koulutyötä tukevaan konsultoivaan erityisopetukseen tekee lähtökohtaisesti tuen tiimin ennalta sovittu edustaja. Ennen konsultaatiota tuen tiimissä on pohdittu ja toimeenpantu, arvioitu ja seurattu tukitoimien kohdistumista ja vaikuttavuutta. Nimetön konsultaatiopyyntö kannattaa tehdä ennaltaehkäisevästi jo varhain huolen herätessä.

Konsultoivan erityisopetuksen työmuotoja ovat muun muassa puhelinkonsultaatiot, koulukäynnit, koulu- ja verkostopalaverit sekä hoitoneuvottelut, yhteistyöt eri toimijoiden, kuten lastenpsykiatrian ja lasten- ja nuorten mielenterveysyksikön kanssa sekä opettajien ja muiden luokassa työskentelevien aikuisten työn tukeminen.

Tarvittaessa lastensuojeluilmoitus huoleen perustuen

Viranomaiset ovat velvollisia ottamaan yhteyttä sosiaalihuoltoon tai tekemään lastensuojeluilmoituksen, mikäli huoli lapsen kasvun, kehityksen ja terveyden vaarantumisesta herää. Huolen pohjana koulussa voi olla esimerkiksi runsaat koulupoissaolot ja siitä seurannut huoli lapsen kasvusta ja kehityksestä. Lasten suojeluilmoituksessa tulee kuvata tähän mennessä koulussa tehdyt toimenpiteet poissaolojen vähentämiseksi sekä huolen aiheet lapseen liittyen. Lastensuojeluilmoitus on velvollisuus tehdä sillä henkilöllä, kenellä huoli herää. Tarvittaessa voit konsultoida asiassa rehtoria, kuraattoria, erityisopettajaa.

Yhteydenotto lastensuojeluun tapahtuu sähköisellä yhteydenotto lomakkeella. Sähköinen yhteydenotto sosiaalihuoltoon tehdään tuen tarpeen arvioimiseksi. Yhteydenotto voidaan tehdä yhdessä huoltajan ja/tai lapsen kanssa. Sen voivat tehdä myös lapsi sekä huoltaja itse. Ilmoitusvelvollinen voi

lastensuojeluilmoituksen sijasta ottaa yhteyden sosiaalihuoltoon yhdessä lapsen tai huoltajan kanssa edellyttäen, että yhteydenotto tehdään viipymättä.

Jos yhteydenotto ei ole riittävä, sitä ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista tehdä lapsen tai perheenjäsenen kanssa, on ilmoitusvelvollisen henkilön tehtävä lastensuojeluilmoitus. Mikäli oppilaasta on jo aiemmin tehty yhteydenotto sosiaalihuoltoon, ei samasta asiasta tarvitse tehdä enää lastensuojeluilmoitusta. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on viranomaisten käytössä sähköinen lastensuojeluilmoitus, jonka käyttöä viranomaisilta odotetaan, linkin löydät <https://pshyvinvointialue.fi/lastensuojelu>.

[Lastensuojeluilmoitus - THL](#)

Tiivis tuki - poissaoloja yli 20 %

Sairaalakoulun konsultaatio

Katso edellinen porras. Konsultoi sairaalakoulua oppilaan tilanteesta. Kuten aiemmin on mainittu, aloitteen koulutyötä tukevaan konsultoivaan erityisopetukseen voi tehdä oppilaan huoltaja, koulu tai hoitotaho ja työskentely käynnistyy yhteydenotosta konsultoivaan erityisluokanopettajaan. Sairaalakoulun edustus pyydetään mukaan yksilölliseen opiskeluhoitoryhmään.

Yksilökohtaisen opiskeluhoitoryhmän seurantapalaverit

Säännöllinen seuranta tukee oppilaan tavoitteiden toteutumista. Palavereja on sovittava säännöllisesti ja alkuun tiheämmin. Tiivis ja säännöllinen seuranta voidaan tehdä pienemmällä kokoonpanolla. Palavereille sovitaan tarkat seuranta-ajankohdat, jotka ovat perheellä ja oppilaalla tiedossa.

Lastensuojeluilmoitus huoleen perustuen

Katso edellinen porras. Mikäli poissaolot jatkuvat, tehdään uusi lastensuojeluilmoitus tai se tehdään ensimmäisen kerran viimeistään tässä vaiheessa, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta.

Erityiset opetusjärjestelyt

Oppilaan opiskelu voidaan määrääjäksi järjestää osittain toisin kuin perusopetuslain 18§ tai perusopetusasetuksen 11§ nojalla säädetään ja määrätään. Joustoa oppilaan opiskeluun, opettamiseen ja

arviointiin voidaan hakea myös erityisistä opetusjärjestelyistä. Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin perusopetuslaissa ja sen nojalla säädetään, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä. Perusopetuslain 18§ nojalla voidaan esimerkiksi tarvittaessa lyhentää koulupäivää tai vapauttaa oppilas joistakin opinnoista tai opintojen osasta sovituksi määräajaksi. Eri-tyisien opetusjärjestelmien tavoitteet, sisällöt ja seuranta kirjataan aina Wilma-järjestelmän pedagogiseen asiakirjaan.

Opetussuunnitelmassa voidaan määrätä, että Perusopetusasetuksen 11§ nojalla voidaan edetä omatahtisesti eri oppiaineiden opinnoissa oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti. Opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa aineessa. Oppilas siirtyy luvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oppilaalle laaditaan aina Wilma-järjestelmän pedagogiseen asiakirjaan henkilökohtainen opinto-ohjelma, jossa määritellään muun muassa opintojen eteneminen, tavoitteet, sisällöt ja seuranta oppiaineittain.

Oppilaan ja yksilöllisen opiskeluhoitoryhmän kanssa pohditaan yhdessä oppilaalle sopivia opetusjärjestelyjä esimerkiksi lyhennettyä koulupäivää tai toiminnallista koulunkäyntiä. Toiminnallisten toimintatapojen, kuten JOPO- ja OTE-luokkien mahdollisuus täytyy erikseen kartoittaa. Tuentiimi seuraa tilannetta ja tarvittaessa opetusjärjestelyjä muokataan uudelleen.

[Koulun, sosiaalihuollon ja terveydenhuollon arvio oppilaan kokonaistilanteesta](#)

Mikäli oppilaan toimintakyky on hälyttävästi alentunut ja tilanne ei tukitoimista huolimatta kohene, voidaan pyytää arvio oppilaan koulunkäyntikyvystä opiskelu-, sosiaali- ja/tai terveydenhuolloilta.

[Kohti kouluun kiinnittymistä, asteittain saavutettavat tavoitteet](#)

Oppilaan kouluun tulemista tulee tukea kaikilla käytössä olevilla keinoilla. Kun poissaoloihin liittyvät taustasyyn on selvitetty, suunnitelmat ja tukitoimet oppilaan tukemiseksi kohdentuu oikeisiin asioihin. Tavoitteena voi olla aluksi lyhyt käynti koulun pihalla tai koulurakennuksessa.

Ahdistuneisuudesta tai mielialaoireista kärsivän oppilaan kohdalla on seurattava oppilaan kuormittumista ja tehdyistä suunnitelmista tulee tarvittaessa joustaa. Pyritään siihen, että kaikilla oppilasta opettavilla opettajilla on riittävä tieto oppilaan tukemiseksi. Oppilaalla, huoltajalla, opettajilla ja

muilla oppilasta tukevilla aikuisilla tulee olla selvä kuva opetuksen järjestelyitä koskevasta suunnitelmasta ja sen tavoitteista. Jos oppilaalla on perhetyön tuki, tulee yhdessä sopia, mikä on heidän tukensa kouluun lähtemisessä.

Kyselyitä oppilaille ja huoltajille

SRAS-R

Koulupoissaolokysely (Kearney). Eri lomakkeet vanhemmille, lapselle/ nuorelle. Oppilaalle tehtävä kysely sopii 7–18 –vuotiaille:

http://www.socca.fi/files/7718/Koulupoissaolokysely_-_lapsi_nuori.pdf

http://www.socca.fi/files/7719/Koulupoissaolokysely_-_vanhemmat.pdf

http://www.socca.fi/files/7717/Koulupoissaolokysely_-_arviointiohje.pdf

ISAP

Inventory of School Attendance Problems, (Knollmann, 2018). Käännös suomeksi 2019, Koulupoissaolojen oireet ja syyt. Sopii 11–17 –vuotiaille oppilaille.

<http://www.tuuve.fi/wp-content/uploads/2020/03/Koulupoissaolojen-oireet-ja-syyt-ISAP-Ver-sio1.2.pdf>

SNACK

Koulupoissaolojen tarkistuslista (School Non-Attendance Checklist):

<https://koulupoissaolo.fi/wp-content/uploads/2021/02/Koulupoissaolojen-tarkistuslista-1.pdf>

KOULU JA MINÄ –KYSELY

Saara Nolvi, pro-gradu, OKI – OPPILAI DEN KOULUUN KIINNITTYMINEN YLÄKOULUSSA, Koulu ja minä –kyselyn paperiversio liite 1.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/26621/1/URN%3ANBN%3Afi%3Ajyu-201103021841.pdf>